

ท่องเที่ยว วิถีไทย
เก๋ไก๋ ไม่เหมือนใคร

เที่ยวชุมชน ยลวิถีผ้าไทย

ผ้าย้อมคราม จังหวัดสกลนคร

จาก**เส้นใย ใบไม้**
สู่ผืนผ้า**สีคราม**งามตา

เขาเล่าว่า เมื่อนานมาแล้วมีสองตายายผู้เฒ่าเดินทางเข้าป่าไปหาของป่า ขณะที่นั่งพักก็บ้วนน้ำหมากไปโดนใบไม้ชนิดหนึ่ง เมื่อใบไม้โดนน้ำหมากก็กลายเป็นสีครามสวยงาม สร้างความประหลาดใจเป็นอย่างมาก และความบังเอิญครั้งนั้นคือการค้นพบวิธีการย้อมผ้าด้วยคราม ซึ่งเป็นภูมิปัญญาที่ชาวสกลนครนำมาใช้ในการถักทอเครื่องแต่งกายที่ใช้ในการทำไร่ทำนา เพราะสีครามเป็นสีที่ช่วยพรางคราบเหงื่อไคลและดินโคลนที่เปรอะเปื้อน และยังค้นพบว่าเมื่อสวมเสื้อที่ย้อมด้วยครามจะรู้สึกเย็นสบายในหน้าร้อน พอย่างเข้าหน้าหนาวก็กลับให้ความอบอุ่นแก่ร่างกาย

เมื่อก่อนนี้ไม่ค่อยมีใครมองเห็นความสวยงามของสีคราม แต่ทุกบ้านก็ทอผ้าฝ้ายย้อมครามกันเป็นปกติ จนวันเวลาเปลี่ยนไป โลกภายนอกเริ่มรู้จักความมหัศจรรย์และความสวยงามของผ้าคราม ชาวชุมชนก็เริ่มหันกลับมามองเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาเก่าแก่ ทุกวันนี้จึงมีชุมชนหลายสิบแห่งในอำเภอต่างๆ ของจังหวัดสกลนคร ที่สานต่อวิถีการทอผ้าย้อมครามจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต

การทำผ้าย้อมครามนั้นเป็นหัตถกรรมเกษตร เพราะนอกจากต้องใช้ฝีไม้ลายมือในการทอผ้า ยังต้องให้ความสำคัญกับการปลูกคราม หากเราได้เดินทางเข้าไปในหมู่บ้านหลายๆ แห่งในจังหวัดสกลนครที่ทำอาชีพทอผ้าย้อมคราม ก็จะได้เห็นกระบวนการทำผ้าย้อมคราม ไม่ขั้นตอนใดก็ขั้นตอนหนึ่งจากขั้นตอนมากมาย คุณลุงเก็บเกี่ยวต้นครามมาหมัก คุณป้าย้อมฝ้ายในหม้อครามที่ตั้งเรียงราย คุณน้านำฝ้ายที่ย้อมเสร็จแล้วไปล้างในลำห้วย ส่วนคุณยายก็ขะมักเขม้นกับการทอผ้าครามผืนใหญ่อยู่ใต้ถุนบ้าน ทั้งหมดนี้คือเรื่องราวแห่งวิถีผ้าครามที่เป็นชีวิตจิตใจของชาวสกลนคร

ลุ่มน้ำแห่งต้นคราม

การตั้งชื่อหมู่บ้าน ภูเขา แม่น้ำ ลำห้วย ในอดีตมักนิยมตั้งชื่อตามพืชพันธุ์ที่พบได้มากในบริเวณนั้น แม่น้ำสงครามก็เป็นอีกแม่น้ำสายหนึ่งที่ตั้งชื่อจากต้นคราม ซึ่งพบได้มากในลุ่มแม่น้ำสงคราม และแม่น้ำสาขา

แม่น้ำสายนี้มีต้นกำเนิดจากทิวเขาภูพาน ไหลผ่าน 4 จังหวัด คือ จังหวัดอุดรธานี บึงกาฬ สกลนคร และลงสู่แม่น้ำโขงที่จังหวัดนครพนม ด้วยเหตุนี้ เราจึงพบวัฒนธรรมการทำผ้าย้อมครามตามลุ่มแม่น้ำสายนี้โดยตลอด

วิถีแห่งผ้าคราม
รู้และเข้าใจขั้นตอนการทำผ้าคราม

ทุกวันนี้มีชุมชนที่ทอผ้าย้อมครามนับร้อยแห่งในจังหวัดสกลนครและจังหวัดใกล้เคียง เมื่อเราเดินทางเข้าไปในแต่ละหมู่บ้าน จะได้เห็นภาพวิถีชีวิต ที่ผู้ชายทำนา ผู้หญิงทอผ้าอยู่ใต้ถุนบ้าน บ้างก็มารวมตัวกันทอผ้าอยู่ในกลุ่มแม่บ้านที่จัดตั้งกันในหลายหมู่บ้าน ถ้าได้มีโอกาสแวะเวียนเข้าไปทำความรู้จัก ไปเรียนรู้ ไปดู ไปถาม จะได้รู้ขั้นตอนการทอผ้าย้อมครามอย่างเข้าใจ

ใบคราม ปฐมภูมิของเม็ดสีคราม

เนื้อครามที่ให้สีครามที่ดี ต้องมาจากใบครามที่ดี ชาวสกลนครจึงให้ความสำคัญกับการปลูกต้นคราม โดยต้นครามต้องมีอายุ 3-4 เดือน จึงจะสามารถเก็บมาเข้ากระบวนการย้อมครามได้

ชาวบ้านมักเก็บใบครามในตอนเช้าตรู่ นำมามัดเป็นฟ่อน แช่น้ำ 18-24 ชั่วโมง แยกน้ำออก แล้วจึงเติมปูนขาวลงไป จากนั้นกวนให้เข้ากัน 15 นาที เก็บเอาไว้อีก 1 คืน แล้วผสมขี้เถ้า จึงได้เนื้อคราม เพื่อนำไปผสมน้ำย้อมต่อไป

รู้จักต้นคราม

ครามเป็นพืชชนิดหนึ่ง อยู่ในวงศ์เดียวกับถั่ว เป็นไม้พุ่มขนาดเล็ก ฝักตรงหรือโค้งเล็กน้อย ใบรูปวงรี เป็นใบประกอบแบบขนนก คุณสมบัติพิเศษในต้นครามคือ มีกลูโคไซด์อิน-ดิแคน ซึ่งหากนำไปแช่น้ำ จะเปลี่ยนเป็นอินดอกซิล และเมื่อถูกอากาศจะเปลี่ยนเป็นสีคราม ซึ่งใช้ในการย้อมผ้า และนอกจากนี้ยังเป็นสมุนไพรที่ใช้เป็นยารักษาอาการทางประสาท บรรเทาอาการปวดได้อีกด้วย

ก่อหม้อนิล จิตวิญญาณ และหัวใจของการย้อมคราม

ช่างย้อมครามมักเรียกหม้อสำหรับย้อมครามว่า “หม้อนิล” เพราะเรียกสีครามว่า “สีนิล”

ขั้นตอนสำคัญอีกขั้นตอนหนึ่งของการย้อมครามคือการก่อหม้อนิล ซึ่งเป็นเสมือนหัวใจของการย้อมคราม และเป็นสิ่งที่กำหนดความเป็นไปของสีที่จะได้จากการย้อมคราม

เราจะพบหม้อดินตั้งเรียงรายจำนวนหลายๆ ใบในโรงย้อมคราม ซึ่งในหม้อแต่ละใบต้องมีการผสมเนื้อครามลงในน้ำขี้เถ้า และผสม “อาหาร” อันได้แก่ มะขาม และน้ำตาล เพื่อเป็นอาหารแก่จุลินทรีย์ สิ่งเหล่านี้จะส่งผลต่อคุณภาพของสีที่จะได้ ช่างย้อมครามบางคนจะใช้วิธีการชิมน้ำคราม และสามารถบอกได้ว่าน้ำครามรสชาติเปรี้ยว-เค็มแค่ไหนจะให้สีอย่างไร ทั้งยังต้องคอยเติมอาหารลงในหม้อนิลทุกเช้าเย็น และถือเป็นธรรมเนียมที่ว่า จะไม่อนุญาตให้บุคคลภายนอกเข้าไปใช้หม้อนิลโดยลำพัง เพราะความเปลี่ยนแปลงแม้เพียงเล็กน้อยนั้นอาจส่งผลต่อคุณภาพของน้ำครามเลยทีเดียว

ย้อมเส้นฝ้าย เปลี่ยนเส้นด้ายให้เป็นสีคราม

การย้อมสีครามแบบดั้งเดิม คือการย้อมเส้นฝ้ายให้เป็นสีที่ต้องการ ก่อนจะนำไปทอเป็นผืนผ้า

เส้นฝ้ายที่ใช้ย้อมครามมีทั้งฝ้ายเข็น ซึ่งใช้การผลิตแบบดั้งเดิม ให้เส้นฝ้ายที่ฟู บางแห่งนิยมใช้เส้นฝ้ายใยประดิษฐ์ (ฝ้ายเรยอน) ซึ่งผลิตได้รวดเร็วและมีเส้นใยที่แข็งแรงมากกว่า

กระบวนการเกิดสีบนเส้นฝ้าย เกิดจากการจุ่มเส้นฝ้ายลงในหม้อคราม และบีบให้เม็ดสีในน้ำครามเข้าไปยึดติดกับเส้นฝ้าย เมื่อนำเส้นฝ้ายขึ้นจากน้ำคราม ทำให้เม็ดสีสัมผัสกับอากาศ จะค่อยๆ ปรากฏสีฟ้าครามขึ้น

หากต้องการสีครามระดับเข้มขึ้น ก็ต้องย้อมเส้นครามด้วยวิธีเดียวกันซ้ำๆ ในหม้อถัดไป ยิ่งย้อมมากครั้ง สีครามก็จะเข้มขึ้น แต่ต้องไม่ย้อมซ้ำในหม้อใบเดิม เพราะเม็ดสีได้ถูกใช้ไปหมดแล้ว จนกว่าจะถูกเติมเนื้อครามและเติมอาหารลงไปเพื่อเตรียมการย้อมครั้งต่อไปในวันรุ่งขึ้น

หลังจากการย้อม ขั้นตอนต่อไปคือการล้างสีที่เกินในน้ำสะอาด ซึ่งทุกวันนี้ยังคงมีหลายหมู่บ้านนิยมล้างฝ้ายที่ย้อมแล้วในลำธารธรรมชาติ โดยไม่ต้องกังวลเรื่องมลพิษ เนื่องจากสีทั้งหมดในกระบวนการย้อมนั้นเกิดจากวัสดุธรรมชาติทั้งสิ้น และนอกจากนี้ยังเชื่อว่าการล้างสีในลำธารจะเป็นการคืนธาตุอาหารกลับสู่ธรรมชาติ

ทอลาย ถักทอสายใย เป็นผืนผ้าสีครามงามตา

เส้นฝ้ายที่ผ่านการย้อมและตากแห้งแล้ว จะถูกนำมาทอเป็นผืนผ้าด้วยกี่ทอผ้าแบบดั้งเดิม บ้างทอเป็นผ้าสีพื้น หรือทอด้วยกรรมวิธีแบบมัดหมี่ ซึ่งเป็นการทอเส้นฝ้ายเฉดสีต่างๆ ที่ย้อมเอาไว้ให้เป็นลายต่างๆ ความมหัศจรรย์ของขั้นตอนนี้อยู่ตรงความยากของการกำหนดลายไว้ล่วงหน้า และย้อมเส้นฝ้ายให้เป็นเฉดสีที่ต่างกัน เพื่อให้เกิดลายตามที่จินตนาการไว้ตั้งแต่ต้น จนสำเร็จเป็นผืนผ้าแห่งภูมิปัญญาและอุตสาหะ

วิทยาศาสตร์ในหม้อนิล

ความมหัศจรรย์ของการย้อมผ้าคราม คือกระบวนการเกิดสีที่แปรเปลี่ยนไปตามปัจจัยแวดล้อมทางวิทยาศาสตร์ จากต้นคราม สู่หม้อนิล เกิดกระบวนการวิทยาศาสตร์มากมายที่น่าฉงน

ในใบครามจะมีสาร Glucoside Indican ซึ่งเป็นสารที่ไม่มีสี แต่เมื่อนำมาแช่น้ำจะกลายเป็นสารประกอบตัวใหม่ที่เรียกว่า Ingoxyl มีสีฟ้า ชาวบ้านจะกรองเอาแต่น้ำสีฟ้าและเติมปูนขาวที่ได้จากการเผาเปลือกหอยลงไป พร้อมทั้งเติมอากาศโดยการตีน้ำแรงๆ ให้เกิดฟอง ฟองจะเริ่มเปลี่ยนเป็นสีฟ้าคราม พร้อมกับเนื้อปูนขาวก็จะกลายเป็นสีน้ำเงิน ซึ่งแสดงว่าสีคราม (Indigo blue) ได้เกิดขึ้นแล้ว จากนั้นชาวบ้านจะกรองเอาน้ำออกเหลือแต่เนื้อปูนสีเงินเรียกว่าเนื้อครามเปียก คือ Indigo-cake ซึ่งสามารถเก็บไว้ใช้งานได้นานเป็นปี

โดยธรรมชาติ สีครามที่เกิดขึ้นนี้จะไม่สามารถย้อมผ้าติดได้ เนื่องจากเม็ดสีครามเป็นสีที่ไม่ละลายน้ำ จึงไม่สามารถซึมเข้าสู่เส้นใยของผ้าได้ ดังนั้น การที่จะทำให้สีครามย้อมติดผ้าได้จึงต้องผ่านกระบวนการอีกขั้นตอนหนึ่งที่เรียกว่า “การก่อหม้อ” ซึ่งก็คือการหมักเนื้อครามตามธรรมชาตินั่นเอง ในการก่อหม้อต้องอาศัยองค์ประกอบ 3 อย่าง ได้แก่ เนื้อคราม น้ำด่าง (เตรียมได้จากการนำขี้เถ้าที่เกิดจากเผากิ่งไม้ ใบไม้จนกลายเป็นเถ้าสีขาว นำมาละลายน้ำ กรองเอาแต่น้ำมาใช้) และ Reducing agent ได้แก่ มะขามเปียก น้ำอ้อย น้ำตาลทราย ทำงานร่วมกับจุลินทรีย์ในหม้อครามเกิดปฏิกิริยา Reduction เพื่อเปลี่ยนสีครามที่ไม่ละลายน้ำให้กลายเป็นสารประกอบที่ละลายน้ำได้เรียกว่า Indigo white ในขั้นตอนนี้หม้อครามจะเปลี่ยนจากสีน้ำเงินกลายเป็นสีเหลืองอมเขียว ซึ่งพร้อมที่จะย้อมผ้าได้แล้ว ดังนั้นเมื่อนำผ้ามาย้อม Indigo white จะแทรกซึมเข้าสู่เส้นใยผ้า และเมื่อยกผ้าขึ้นสัมผัสอากาศ indigo-White จะเกิดปฏิกิริยา Oxidation กับออกซิเจนในอากาศกลับไปเป็น Indigo blue อีกครั้งหนึ่ง ทำให้ผ้ากลายเป็นสีครามได้อย่างน่าอัศจรรย์

สนุกกับสีคราม

การทำผ้าย้อมครามแบบดั้งเดิมนั้นเป็นงานที่ต้องใช้ความเข้าใจและใช้เวลาไม่น้อยกับการย้อมเส้นฝ้ายไปจนถึงการทอผ้าเป็นผืน แต่นักท่องเที่ยวที่ได้ชมความมหัศจรรย์ของผ้าย้อมคราม และอยากสัมผัสประสบการณ์สีครามในแบบที่ทำได้ไม่ยาก ก็สามารถลองกิจกรรมทำผ้ามัดย้อมได้เช่นกัน

เวิร์คชอปนี้จะใช้ผ้าสีพื้นที่ทอสำเร็จแล้ว หรือเสื้อยืด (ซึ่งต้องทำจากผ้าฝ้าย 100% เท่านั้น) มาย้อมสีครามด้วยเทคนิคอันสร้างสรรค์ ทั้งการย้อมไล่เฉดสีอ่อน-เข้ม หรือการมัดย้อมด้วยสารพัดวิธีการ ทั้งพับ รัด มัด ขยำ และย้อมในหม้อคราม ให้เกิดลวดลายแปลกตามากมาย และได้ผลงานศิลปะชิ้นงามกลับบ้านเป็นของที่ระลึกอันทรงคุณค่า

1. พับ ขยำ ผ้าตามแบบที่กำหนดไว้ และมัดให้แน่น เพื่อกันบริเวณที่ไม่ต้องการให้ถูกเม็ดสีคราม ▶

2. ย้อมผ้าที่มัดไว้ในหม้อนิล โดยต้องบีบให้เม็ดสีเกาะติดเนื้อผ้า ระดับความเข้มของสีขึ้นอยู่กับจำนวนครั้งของการย้อม

3. เมื่อคลี่ผ้าออก จะได้ลวดลายที่ต้องการ

เที่ยวชุมชน ยลวิถีผ้าคราม

บ้านโนนเรือ

หนึ่งในชุมชนที่มีชื่อเสียงที่สุดเรื่องผ้าย้อมคราม นำโดย แม่วารี ไชยตะมาตย์ มีการรวมกลุ่มแม่บ้านประมาณ 60 หลังคาเรือน เป็นชาติพันธุ์ภูไทและญ้อ ส่วนใหญ่ชาวบ้านที่นี่จะทอผ้าในครัวเรือนของตนเอง แต่นักท่องเที่ยวที่ติดต่อล่วงหน้าสามารถชมกระบวนการย้อมคราม ทอผ้าครามแบบดั้งเดิม ได้ที่ศูนย์กลางของกลุ่ม

 ชมกระบวนการย้อม การทอผ้า (ควรนัดหมายล่วงหน้า)

 เลือกซื้อสินค้าแปรรูปจากผ้าย้อมคราม เช่น ผ้าพันคอ ผ้าคลุมไหล่ เสื้อผ้าสำเร็จรูป กระเป๋าถือ ฯลฯ

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโนนเรือสามัคคี (โฮมครามวารี)

107 โนนเรือ ม.3 ต.นาหัวบ่อ อ.พรรณานิคม จ.สกลนคร 47220

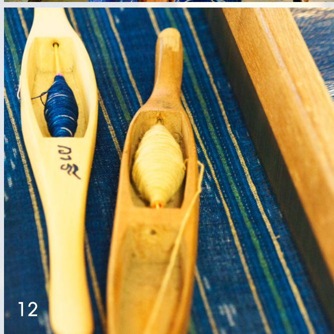
พิกัดภูมิศาสตร์ (GPS) N 17.276406°, E 103.948999°

ติดต่อ แม่วารี ไชยตะมาตย์ โทร.08 7232 9016,

คุณอรประภา ไชยตะมาตย์ โทร.08 2837 0031

บ้านคำข่า

กลุ่มทอผ้าย้อมครามบ้านคำข่า มีสมาชิกกว่า 30 หลังคาเรือน นำโดยแม่พิระ ประเสริฐก้านตรง ซึ่งเป็นครูช่างศูนย์ศิลปาชีพ และพัฒนากระบวนการทำผ้าย้อมครามทั้งแบบดั้งเดิม เน้นผ้าฝ้ายเข็นมือจากฝ้ายที่ปลูกเอง ซึ่งให้ผลผลิตเพียงปีละครั้ง เรียกว่า “ฝ้ายตุ่ย” นอกจากนี้ยังมีการย้อมผ้าด้วยวัสดุธรรมชาติอื่นๆ รวมถึงการย้อมโคลน สามารถติดต่อล่วงหน้าเพื่อชมการสาธิตทุกกระบวนการ ตั้งแต่การเข็นฝ้าย การย้อม จนถึงการทอ

ชมกระบวนการแบบดั้งเดิมในทุกขั้นตอน การเข็นฝ้าย การเผาขี้เถ้า การย้อม การทอผ้า การย้อมผ้าด้วยโคลน (ควรนัดหมายล่วงหน้า)

ทดลองกิจกรรมทำเสื้อมัดย้อมคราม

เลือกซื้อสินค้าประเภทเสื้อย้อมครามสำเร็จรูป

กลุ่มทอผ้าย้อมครามบ้านคำข่า

20 ม.4 ซ.บ้านคำข่า ต.ไร่ อ.พรรณานิคม จ.สกลนคร 47130

พิกัดภูมิศาสตร์ (GPS)

N 17.257977°, E 103.908489°

ติดต่อ แม่พิระ ประเสริฐก้านตรง โทร.09 3321 0377

บ้านนาดี

ฑีตา กลุ่มผ้าย้อมครามธรรมชาติ ก่อตั้งโดยคุณประไพ แดงใจ เมื่อปี 2535 โดยสานต่อวิชาการทอผ้าจากคุณยายฑีตา จันทร์เพ็งเพ็ญ (มารดา) และตั้งเป็นวิสาหกิจในชุมชน ต่อมาได้พัฒนาแบรนด์ "ฑีตา" โดยทายาทรุ่นที่ 3 ซึ่งเรียนจบด้านการออกแบบ และต่อยอดดีไซน์ให้เสื้อผ้าจากผ้าย้อมคราม จนเป็นที่รู้จักบนเวทีแฟชั่นระดับสากล ในขณะเดียวกัน กลุ่มผ้าย้อมครามแม่ฑีตาที่บ้านนาดี ก็ยังคงเป็นฐานการผลิตวัตถุดิบด้วยภูมิปัญญาดั้งเดิม

 เลือกซื้อสินค้าประเภท ผ้าย้อมคราม สำหรับตัดเย็บ

 ชมกระบวนการย้อม (ควรนัดหมายล่วงหน้า)

ฑีตา กลุ่มผ้าย้อมครามธรรมชาติ

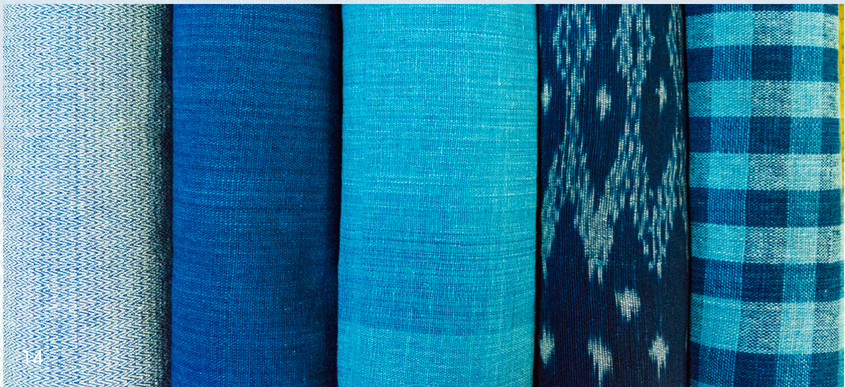
1 ม.14 บ้านนาดี ต.นาหัวบ่อ อ.พรรณานิคม จ.สกลนคร 47220

พิกัดภูมิศาสตร์ (GPS) N 17.288909°, E 103.928311°

ติดต่อ คุณประไพพรรณ แดงใจ (ป้าจิ๋ว) โทร.08 1954 2205, (ป้าจุก)โทร.08 9840 3871

บ้านดอนกอย

ผ้าย้อมครามบ้านดอนกอยเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางไปถึงอังกฤษ ฮอลแลนด์ ฝรั่งเศส สมาชิกกลุ่มทอผ้าบ้านดอนกอยจึงทำงานกันแข็งขัน ทุกๆ วันจะมาทำงานรวมกันที่ศูนย์กลางของชุมชน แม้เดินทางมาที่นี่โดยมิได้นัดหมาย ก็ยังมีโอกาสได้เห็นกระบวนการผลิตผ้าย้อมครามแบบดั้งเดิมครบทุกกระบวนการในจุดเดียว ตั้งแต่การย้อมเส้นฝ้าย การล้างฝ้ายที่ผ่านการย้อมในลำธารธรรมชาติ การทอผ้าผืน(ซึ่งมีกี่ทอผ้าจำนวนมาก) รวมทั้งการทำฝ้ายเข็นมือ นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ล่องแพในลำธาร ขี่จักรยาน และโฮมสเตย์

 ชมการเข็นฝ้าย การย้อมผ้า การทอผ้า

(กลุ่มฯ จะหยุดทอผ้าในช่วงฤดูทำนา ประมาณเดือน มิ.ย.-ก.ค.)

 เลือกซื้อสินค้าแปรรูปจากผ้าย้อมคราม เช่น ผ้าพันคอ

วิสาหกิจชุมชนทอผ้าย้อมครามบ้านดอนกอย

284 ดอนกอย ม.2 ต.สว่าง อ.พรรณานิคม

จ.สกลนคร 47130

พิกัดภูมิศาสตร์ (GPS) N 17.351852°, E 104.020678°

ติดต่อ แม่ถวิล อุปรี โทร.08 4896 6230, 08 7091 2190

บ้านถ้ำเต่า

อีกหมู่บ้านหนึ่งที่มีชื่อเสียงเรื่องผ้าย้อมคราม เป็นหมู่บ้านที่มีความเป็นมายาวนาน เนื่องจากค้นพบเตาเผาเครื่องปั้นโบราณขนาดใหญ่คล้ายถ้ำ ซึ่งเป็นที่มาของชื่อ บ้านถ้ำเตา ต่อมาแผลงเป็น บ้านถ้ำเต่า

ที่นี่เป็นแหล่งปลูกครามและผลิตน้ำครามใหญ่ที่สุดในสกลนคร และมีการรวมกลุ่มทอผ้าย้อมคราม โดย คุณสมคิด พรมจักร ประธานกลุ่ม และคุณธัญญลักษณ์ - ทวีกิตติพันธ์ ครูช่างศูนย์ศิลปาชีพ ที่พัฒนาความรู้การทำผ้าย้อมคราม และต่อยอดการสร้างสรรค์ผ้าย้อมครามแบบใหม่ๆ ให้สอดรับกับยุคสมัย

 ชมการสาธิต การเข็นฝ้าย การย้อมฝ้าย (ควรนัดหมายล่วงหน้า)

 ทดลองกิจกรรมทำผ้ามัดย้อมคราม

 เลือกซื้อสินค้าแปรรูปจากผ้าย้อมคราม เช่น เสื้อยืดมัดย้อมคราม เสื้อสำเร็จรูป ปลอกหมอน กระเป๋า ฯลฯ

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านถ้ำเต่า

164 ม.1 บ้านถ้ำเต่า ต.สามัคคีพัฒนา อ.อากาศอำนวย จ.สกลนคร 47170

พิกัดภูมิศาสตร์ (GPS) N 17.687363°, E 103.985100°

ติดต่อ คุณธัญญลักษณ์ ทวีกิตติพันธ์ โทร. 08 7858 8823, 0 4216 8067

บ้านอูนดง

หมู่บ้านท่ามกลางธรรมชาติอันอุดม-สมบูรณ์ในเขตทิวเขาภูพาน และลำน้ำอูน ที่นี่เป็นแหล่งปลูกฝ้ายที่ดี จึงขึ้นชื่อเรื่องผ้าย้อมครามที่ทำจากฝ้ายเข็นมือ สามารถมาชมกระบวนการเข็นฝ้าย ย้อมฝ้าย และทอผ้า ในบรรยากาศแบบดั้งเดิม

ชมกระบวนการย้อมฝ้ายด้วยคราม การเข็นฝ้าย การทอผ้า (ควรนัดหมายล่วงหน้า)

เลือกซื้อสินค้า ประเภทผ้าย้อมครามแบบผืน สำหรับตัดเย็บ

กลุ่มทอผ้าย้อมครามบ้านอูนดง-หนองไชยวาลย์

31 ม.1 ต.นาใน อ.พรรณานิคม จ.สกลนคร 47130

พิกัดภูมิศาสตร์ (GPS) N 17.180092°,E 103.838736°

ติดต่อ นางสุพรรษา ทองเลิศ โทร.08 4497 6651 , 08 0765 3937

บ้านกุดแฮด

หมู่บ้านของชาวกะเลิง ซึ่งเป็นอีกชาติพันธุ์หนึ่งที่นิยมสวมใส่ผ้าย้อมครามในชีวิตประจำวัน และเป็นหมู่บ้านที่มีชื่อเสียงด้านการผลิตผ้าย้อมคราม โดยมีการรวมกลุ่มและได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจ-จากฐานชีวภาพ(องค์การมหาชน) หรือ BEDO ในการส่งเสริมและพัฒนาการทำผ้าย้อมคราม และบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ โดยมีศูนย์เรียนรู้ตำบลกุดบาก เป็นศูนย์สาธิตการทอผ้า การย้อม มีนิทรรศการ ร้านค้าจำหน่ายสินค้าชุมชน และมีแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับผ้าย้อมคราม และอื่นๆ เช่น วัฒนธรรมเผ่ากะเลิง เครื่องจักสาน การปลูกพืชทดแทนในจุดต่างๆ ของหมู่บ้าน

 ชมนิทรรศการในศูนย์ ชมการสาธิตการย้อมฝ้าย การทอผ้า การเข็นฝ้ายในศูนย์เรียนรู้ฯ และในหมู่บ้าน (ควรนัดหมายล่วงหน้า)

 ทดลองกิจกรรมย้อมผ้าคราม

 เลือกซื้อสินค้าแปรรูปจากผ้าย้อมคราม

ศูนย์เรียนรู้ ตำบลกุดบาก *08 0177 4526*
วิสาหกิจชุมชนผ้าย้อมครามบ้านกุดแฮด *08 7234 7212*
บ้านกุดแฮด ต.กุดบาก อ.กุดบาก จ.สกลนคร 47180
พิกัดภูมิศาสตร์ (GPS) N 17.062669°, E 103.813723°

เที่ยวง่ายๆ สไตล์วิถีผ้าคราม

ถนนคนเดินผ้าคราม

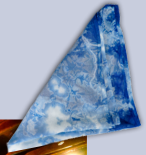
ถนนคนเดินแห่งเดียวในประเทศไทยที่เน้นขายสินค้าที่ผลิตจากผ้าคราม อันเป็นสัญลักษณ์ของจังหวัดสกลนคร ทุกๆ เย็นวันเสาร์-อาทิตย์ และวันสำคัญทางศาสนา ถนนหน้าวัดพระธาตุเชิงชุม จะเป็นแหล่งรวมร้านขายผ้าคราม จากชุมชนและร้านค้าหลายสิบแห่งทั่วจังหวัดสกลนคร

ครามสกล

ศูนย์รวมการท่องเที่ยววิถีผ้าครามที่เข้าถึงได้ง่ายที่สุด ก่อตั้งโดยผู้ที่หลงใหลในผ้าคราม และต้องการต่อยอดภูมิปัญญาผ้าครามสกลนครในทุกๆ มิติ ที่นี่จึงเป็นทั้งร้านจำหน่ายสินค้าอันหลากหลายจากผ้าคราม มีกิจกรรมย้อมเสื้อยืด ผ้าพันคอ ด้วยเทคนิคการมัดย้อม และมีโฮมสเตย์ ร้านกาแฟ ในบรรยากาศย้อนยุค

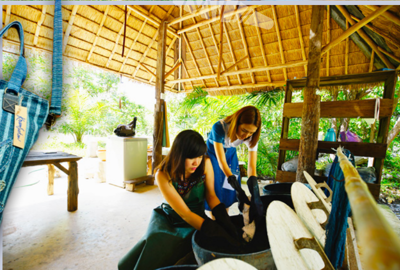
212 ม.2 บ้านพะเนาว์ ต.ห้วยยาง อ.เมือง จ.สกลนคร 47000
พิกัดภูมิศาสตร์ (GPS) N 17.095431°, E 104.080612°
เปิด จ-ส. 08.00 - 16.30 น., อา. 08.00 - 15.30 น.
08 7227 4173

เมืองสกลฯน่าเที่ยว

โปรแกรมท่องเที่ยว จังหวัดสกลนคร

เส้นทาง เที่ยวชุมชน ยลวิถีผ้าย้อมคราม

2 วัน 1 คืน

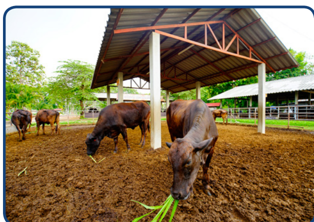
วันแรก

เช้า

ถึงอำเภอเมืองสกลนคร เดินทางไปชมสาธิตการทำผ้าย้อมครามแบบดั้งเดิม ในหมู่บ้านต่างๆ เช่น **บ้านโนนเรือ บ้านคำข่า บ้านดอนกอย บ้านอูนดง** อำเภอพรรณานิคม หรือ**บ้านกุดแฮด** อำเภอกุดบาก

บ่าย

แวะเที่ยวชม**ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ** (ควรนัดหมายล่วงหน้า โทร.0 4274 7458-9) ชมจุดสาธิตฟาร์มเกษตรกรรม และฟาร์มปศุสัตว์ที่ศูนย์ได้พัฒนาจนเป็นจุดเด่น และเป็นอาชีพของชาวอำเภอภูพาน ได้แก่ ไก่ดำ สุกรดำ โคเนื้อภูพาน และชม “ฝายพ่อ” สถานที่เสด็จพระราชดำเนินที่เคยเห็นผ่านพระบรม-ฉายาลักษณ์ บนเส้นทางตามรอยพ่อ

เย็น

เดินทางกลับสู่ตัวเมืองสกลนคร นมัสการ**พระธาตุเชิงชุม** ปูชนียสถานคู่บ้านคู่เมืองสกลนครมาเป็นเวลาหลายร้อยปี ในช่วงเย็นถึงค่ำ องค์พระธาตุจะเปิดไฟสวยงาม และหากเป็นวันเสาร์-อาทิตย์ หรือวันสำคัญทางศาสนา ถนนหน้าวัดจะมีการจัดงาน**ถนนคนเดินผ้าคราม** เป็นแหล่งรวมสินค้าผ้าครามจากหมู่บ้านต่างๆ ทั่วจังหวัดสกลนคร

วันที่สอง

เช้า

ออกเดินทางไปอำเภออากาศอำนวย ซึ่งเป็นอีกอำเภอหนึ่งที่มีชื่อเสียงด้านการทอผ้าย้อมคราม โดยมี**บ้านถ้ำเต่า** เป็นหมู่บ้านที่มีชื่อเสียงด้านการเป็นแหล่งปลูกครามใหญ่ที่สุด ทดลองทำกิจกรรมย้อมผ้าพันคอ หรือเสื้อยืดด้วยกรรมวิธีการมัดย้อม

บ้านถ้ำเต่า

อากาศอำนวย

พระธาตุประสิทธิ์

2185

นครพนม

นาหว้า

2355

2346

บ้านดอนกอย

พังโคน

22

บ้านนาดี
(แม่ฑีตา)

พรรณานิคม

บ้านโนนเรือ

บ้านคำข่า

อุทยานหนองหารเฉลิมพระเกียรติ

22

บ้านท่าแร่

เขื่อนน้ำอูน

22

หนองหาร

บ้านอูนดง

สกลนคร

2106

กุดบาก

ภูพาน

บ้านกุดแฮด

2339

213

วัดถ้ำผาแด่น

2218

เต่างอย

อำเภอภูพาน

สาย

แวะ**วัดพระธาตุประสิทธิ์** พระธาตุเก่าแก่ที่ได้รับการบูรณะใหม่ตามแบบองค์พระธาตุพนม เป็นพระธาตุประจำวันของผู้ที่เกิดวันพฤหัสบดี และเชื่อว่าหากได้กราบองค์พระธาตุนี้แล้วจะประสบผลสำเร็จในหน้าที่การงาน กราบองค์พระธาตุ ชมภาพเขียนในอุโบสถและวิหาร พร้อมฟังคำบรรยายจากมัคคุเทศก์น้อย

จากนั้นเดินทางไป**บ้านท่าแร่** อำเภอเมืองสกลนคร หมู่บ้านของชาวคริสต์นิกายคาทอลิคที่ใหญ่ที่สุดในเมืองไทย ชม**อาสนวิหารอัครเทวดามีคาแอล** โบสถ์คริสต์ทรงหัวเรือใหญ่ซึ่งเปรียบได้ดั่งเรือของโนอาตามความเชื่อทางศาสนา และเดินไปชม**บ้านโบราณ**อายุนับร้อยปี ที่สร้างแบบยุโรปโดยช่างมีมือชาวเวียดนาม มีจำนวน 4 หลัง

แล้วแวะ**อุทยานหนองหารเฉลิมพระเกียรติ (บึงบัวหนองหาร)** ชมบึงบัวกว้างใหญ่ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของบึงหนองหารน้อย มีสะพานไม้ทอดยาวเหนือน้ำ ให้เดินชมดอกบัวอย่างใกล้ชิด

บ่าย

เดินทางไป**วัดถ้ำผาแด่น** วัดบนภูเขาที่มีองค์พระธาตุตั้งเด่นบนก้อนหินคล้ายพระธาตุอินทร์แขวน ประเทศเมียนมา กราบพระธาตุ ไหว้พระ และชมปฏิมากรรมหินผาแกะสลักเป็นภาพพระพุทธรูป เทพเจ้า และพระเกจิอาจารย์

จากนั้นเดินทางต่อไปยัง**ร้านครามสกล** เลือกซื้อสินค้าที่ผลิตจากผ้าคราม ทั้งเสื้อผ้าเสื้อยืด กระเป๋า ปลอกหมอน ผ้าปูเตียง ในบรรยากาศบ้านย้อนยุค ก่อนเดินทางกลับ

การเดินทาง

จังหวัดสกลนคร ห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ 650 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัว 8-10 ชั่วโมง มีรถโดยสารประจำทาง และเที่ยวบินตรงถึงท่าอากาศยานสกลนคร

ร้านอาหารแนะนำ

เลิศรส ไข่กระทะ ถ.สุขเกษม อ.เมือง
N 17.164063°, E 104.148421°
0 4271 3949, 08 7149 3171

ข้าวเกรียบปากหม้อปารีส
ซอยเปรมปรีดา7 อ.เมือง
N 17.162302°, E 104.145775°
0 4273 6132

ยายติ๊กปลาเผา
หน้าสระพังทอง ถ.เรืองสวัสดิ์ อ.เมือง
N 17.166728°, E 104.153092°
08 8337 6566, 08 0745 1889

สะบันงา ถ.ราษฎร์พัฒนา อ.เมือง
N 17.163711°, E 104.142965°
0 4273 3428

บ้านฟ้าโปร่ง ถ.รอบเมือง อ.เมือง
N 17.160219°, E 104.156752°
0 4271 5729

ครัวลำดวน ถ.สกลฯ-กาฬสินธุ์
ตรงข้ามทางเข้าศูนย์ศึกษาฯ ภูพาน
N 17.124650°, E 104.053380°
0 4274 7032

ที่พักแนะนำ

แอทสกล ถ.คูเมือง อ.เมือง
N 17.157828°, E 104.152087°
0 4271 3234, 08 0422 5929
www.atsakonhotel.com

เดอะมาเจสติค สกลนคร
ถ.คูเมือง อ.เมือง
N 17.157108°, E 104.1472280°
0 4273 3771-3
majestichotel-sakonnakhon.com

โรงแรมโชคดีเพลส ถ.สุขเกษม อ.เมือง
N 17.146703°, E 104.124265
0 4297 2098
www.chokdeeplace.com

โรงแรมฮ็อป อินน์ ถนน ต.พัฒนา
(ใกล้เทสโก้โลตัส) ริมหนองสนม อ.เมือง
N 17.165268°, E 104.138579°
0 4271 6399, 0 2659 2899
www.hopinnhotel.com

หมายเลขโทรศัพท์สำคัญ

ท่าอากาศยานสกลนคร 0 4271 3918
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
สำนักงานนครพนม 0 4251 3492
สถานีขนส่ง สกลนคร 0 4271 2860

จัดทำโดย
กองส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
1600 ถนนเพชรบุรี แขวงมักกะสัน เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400
โทรศัพท์ : 66 2250 5500
ศูนย์บริการข่าวสารท่องเที่ยว ททท. 1672

ติดตามรายละเอียดสินค้าท่องเที่ยวเพิ่มเติม
www.สินค้าท่องเที่ยว.com